

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU**

MÜQAVİLƏYƏ ƏLAVƏ

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondu
və Belarus Respublika Fundamental Tədqiqatlar Fondunun
qrantların verilməsi üzrə 2-ci Azərbaycan-Belarus birgə beynəlxalq
müsabiqəsinin (EİF-BGM-3-BRFTF-2+/2017) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə**

**ALINMIŞ NƏTİCƏLƏRİN ƏMƏLİ (TƏCRÜBİ) HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ
VƏ LAYİHƏNİN NƏTİCƏLƏRİNDƏN GƏLƏCƏK TƏDQIQATLARDA
İSTİFADƏ PERSPEKTİVLƏRİ HAQQINDA
MƏLUMAT VƏRƏQİ**

(Qaydalar üzrə Əlavə 16)

Layihənin adı: **Belarus və Azərbaycan Respublikalarının daxili bazarlarında kompleks texnoloji məhsulların irəlilədilməsi üçün birgə sənaye klasterlərinin formalaşdırılması**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **İmanov Telman İman oğlu**

Qrantın məbləği: **15 900 manat**

Layihənin nömrəsi: **EİF-BGM-3-BRFTF-2+/2017-15/15/5-M-06**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **25 dekabr 2020-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 yanvar 2021-ci il - 01 yanvar 2022-ci il**

Layihənin nəticələrinin əməli (təcrübi) həyata keçirilməsi

Layihənin əsas əməli (təcrübi) nəticələri, bu nəticələrin məlum analoqlar ilə müqayisəli xarakteristikası

Azərbaycan Respublikasında mövcud təsərrüfatçılıq və idarəetmə mexanizmi aşağıdakı əsas xüsusiyyətləri ilə xarakterizə olunur:

- 1 - təsərrüfat subyektlərinin əlverişli inkişafına təkan verə biləcək rəqabət mühitinin aşağı səviyyəsi;
- istər istehsal - texniki təminatlı, istərsə də istehlak malları istehsalı sahəsində konsentrasiya dərəcəsinin yüksək olması;
- idarəetmə sahəsində sərt ierarxiya sisteminin mövcudluğu;
- şaquli əlaqələrin üfüqi əlaqələri üstələməsi;
- tərkibində kifayət qədər təşkilatları birləşdirən, 3-cü və 4-cü texnoloji nəslə mənsub texnologiyalardan istifadə edən dövlət sektoru ilə müqayisədə xüsusi sektorun üstünlük təşkil etməsi;

- kiçik və orta biznes subyektlərinin tələb edilən səviyyədə inkişaf etməməsi və s.

İnstitusional mühiti müəyyənləşdirən bu kimi xüsusiyyətlər milli iqtisadiyyatın, xüsusi ilə Belarus və Azərbaycan Respublikalarının daxili bazarlarında kompleks texnoloji məhsulların irəlilədilməsi ilə bağlı klaster yanaşmalarının inkişafı üçün müqəddəm şərtlər formalaşdırır.

Bununla əlaqədar olaraq həm Belarus və həm də Azərbaycan Respublikalarının milli iqtisadiyyatının klaster yanaşması əsasında inkişafı üçün mühüm şərtlər aşağıdakılardan:

- bazar iqtisadi mexanizminin tələblərinə uyğun kiçik və orta sahibkarlığın formalaşmasını nəzərdə tutan mülkiyyət münasibətləri sahəsində islahatların ardıcıl aparılması və bunun nəticəsi olaraq əlverişli rəqabət mühitinin formalaşdırılmasından;

- mövcud texnoloji bazaya əsaslanan və öz həyat tsiklini başa vuran ənənəvi sahələrin 5-ci və 6-cı nəsil texnologiyalardan istifadəyə üstünlük verən yüksək texnoloji sahələrlə əvəz edilməsinə istiqamətlənən iqtisadiyyatın investisiya –strukturunun yenidən qurulmasından;

- dövlət tənzimlənməsi və təsərrüfatçılığın idarəedilməsi funksiyaları arasında dəqiq sərhəddin müəyyənləşdirilməsindən ibarətdir.

İqtisadiyyatın klaster modeli əsasında inkişafına maneə yaradan ümumsistem məhdudiyyətləri ilə bərabər Belarus və Azərbaycan Respublikalarının daxili bazarlarında kompleks texnoloji məhsulların irəlilədilməsini nəzərdə tutan birgə sənaye klaster siyasəti ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər aşağıdakı əsas nəticələrin əldə edilməsinə:

- iqtisadi klasterləşdirmənin effektiv metodologiyasının formalaşdırılmasına;

- hər iki ölkənin ərazi baxımından malik olduğu rəqabət üstünlüklərinin (əlverişli coğrafi şərait, xammal resurslarının əlyetərliliyi, ixtisaslaşmış kadr potensialının, məhsulğöndürənlərin, ixtisaslaşmış tədris müəssisələrinin və elmi-tədqiqat təşkilatlarının mövcudluğu) müəyyən edilməsinə;

- iqtisadiyyatın innovativ sektorunun sürətli inkişafının təmin edilməsinə;

- ölkə müəssisələrinin qeyri - qiymət parametrləri üzrə rəqabətqabiliyyətliliyinin yüksəldilməsinə;

- klaster əsaslı sosial-iqtisadi inkişafın stimullaşdırılmasına;

- yüksək səviyyəli kompleks texnoloji məhsulların ixrac potensialının artmasına;

- beynəlxalq və ya milli bazarlarda güclü rəqabət mübarizəsinin olmasını nəzərə alaraq hər iki ölkənin yüksək eksport potensialının müəyyənləşdirilməsinə;

- kompleks texnoloji məhsul istehsalını həyata keçirən və bu istehsal sahələrinə xidmət göstərən kiçik və orta biznes subyektlərində motivasiyanın yaranmasına;

- kompleks texnoloji məhsullar istehsal edən və onların bazara irəlilədilməsini həyata keçirən klaster iştirakçılarında kadr hazırlığı sisteminin effektivliyinin yüksəldilməsinə;

- birgə sənaye klasterlərində birbaşa daxili və xarici investisiyaların həcmnin artmasına;

- iqtisadiyyatın klaster əsaslı inkişafını, o cümlədən kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi sahəsində fəaliyyəti tənzimləyən normativ-hüquqi bazanın formalaşmasına;

- kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsinə xidmət göstərən xüsusi infrastrukturun təşəkkül tapmasına və bu sahədə müvafiq tədris proqramlarının formalaşmasına;

- kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi üzrə birgə sənaye klaster subyektlərinin maddi-texniki təminatı sisteminin yaxşılaşdırılmasına;

- texnoloji məhsulların satışı üzrə optimal idarəetmə sisteminin formalaşmasına;

- kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi ilə əlaqədar klaster layihələrinin dövlət tərəfindən dəstəklənməsi - müdafiə sisteminin inkişafına;

- subkontraktasiya mexanizmindən istifadə etməklə təhsil müəssisələri və tədqiqat təşkilatları arasında əməkdaşlıq genişləndirilməsinə;

- **aktiv** qarşılıqlı fəaliyyət üçün imkanlar yaradan coğrafi konsentrasiyanın həyata keçirilməsinə və klaster müəssisələrinin yaxın yerləşdirilməsinə;

- klaster iştirakçıları arasında səmərəli qarşılıqlı fəaliyyət imkanları nəzərə alınmaqla daxili və xarici bazarlara məhsul və xidmətlərin kollektiv formada irəlilədilməsinə;

- kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi ilə bağlı birgə sənaye klaster layihələri və təşəbbüsləri sahəsində əhəmiyyətli hesab edilən praktiki təcrübənin toplanmasına imkan verəkdir.

	(burada doldurulmalı)
2	Layihənin nəticələrinin əməli (təcrübi) həyata keçirilməsi haqqında məlumat (istehsalatda tətbiq (tətbiqin aktını əlavə etməli); tədris və təhsildə (nəşr olunmuş elmi əsərlər və s. – təhsil sistemində tətbiqin aktını əlavə etməli); bağlanmış xarici müqavilələr və ya beynəlxalq layihələr (kimlə bağlanıb, müqavilənin və ya layihənin nömrəsi, adı, tarixi və dəyəri); dövlət proqramlarında (dövlət orqanının adı, qərarın nömrəsi və tarixi); ixtira üçün alınmış patentlərdə (patentin nömrəsi, verilmə tarixi, ixtiranın adı); və digərlərində)
	(burada doldurulmalı) Yoxdur

1. Layihənin nəticələrindən gələcək tədqiqatlarda istifadə perspektivləri

1	Nəticələrin istifadəsi perspektivləri (fundamental, tətbiqi və axtarış-innovasiya yönlü elmi - tədqiqat layihə və proqramlarında; dövlət proqramlarında; dövlət qurumlarının sahə tədqiqat proqramlarında; ixtira və patent üçün verilmiş ərizələrdə; beynəlxalq layihələrdə; və digərlərində)
	<p>(burada doldurulmalı)</p> <p>Bu gün dünyada klasterlər iqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsi, onun rəqabətqabiliyyətinin yüksəldilməsi, ölkənin innovativ inkişaf reisinə keçirilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ölkələrin innovativ inkişafının vacib aləti kimi nəzərdən keçirilən klaster yanaşması, klaster strategiyası bütövlükdə ölkənin, eləcə də onun iqtisadi rayonlarının rəqabətqabiliyyətliliyi və effektivliyinin yüksəldilməsi baxımından olduqca perspektivli istiqamət hesab olunur.</p> <p>Hal - hazırda klasterlər müasir meqotrendlərə adekvat olan təsərrüfat subyektlərinin qarşılıqlı fəaliyyətinin təşkilinin qlobal inkişaf formasına çevrilmişdir. Başqa sözlə, klasterlər yeni nəsil son məhsulların istehsalı və bazara irəlilədilməsində iştirak edən klaster iştirakçılarının transaksion münasibətləri sisteminin formalaşması vasitəsi kimi çıxış edir.</p> <p>Bu baxımdan icra edilən layihənin nəzəri və praktiki əhəmiyyəti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - klasterlərin müasir iqtisadiyyatda yeri və rolunu aşkar etməkdən, ölkə iqtisadiyyatında klasterlərin genesini müəyyənləşdirməkdən; - müəssisələrin rəqabətqabiliyyətinin gücləndirilməsi, ölkənin investisiya cəlb ediciliyinin yüksəldilməsi və onun infastrukturunun inkişafı, əhali məşğulluğunun artması və s. bu kimi geniş spektrli bir sıra sosial-iqtisadi məsələlərin həll edilməsində klaster nəzəriyyəsiindən istifadə edilməsi imkanlarını aşkar etməkdən; - innovasiyanın yeni formasının təşəkkül tapmasını və istehsal-innovativ fəaliyyət üçün obyektiv zəruri şərtləri təmin edən klasterial modelin iqtisadi əhəmiyyətini əsaslandırmaqdan; - ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlı inkişafını təmin etmək məqsədi ilə birgə fəaliyyət göstərən müəssisə və təşkilatlar toplusunu özündə birləşdirən mürəkkəb iqtisadi sistem kimi sənaye klasterlərinin xarakterik cəhətləri, strukturu və fəaliyyət prinsiplərini dəqiqləşdirməkdən; - şaquli və üfüqi inteqrasiya əsasında birgə innovativ fəaliyyət üçün yeni imkanlar yaradan sənaye klasterlərinin formalaşması xüsusiyyətlərini və ona təsir edən amilləri müəyyənləşdirməkdən; - iqtisadi klasterləşmə metodologiyasının təkmilləşdirilməsi və kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi üzrə birgə sənaye klasterlərinin yaradılması üçün metodiki təminatın formalaşdırılması zəruriliyini əsaslandırmaqdan; - xarici ölkələrin kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi ilə əlaqədar klaster yanaşmanın tətbiqi və inkişaf etdirilməsi sahəsində geniş istifadə edilən təşkilatı-iqtisadi mexanizm üzrə mövcud təcrübələnin təhlili və bu istiqamətdə mövcud ənənələri və mümkün təkmilləşdirmə meyllərini aşkar etməkdən; - Azərbaycan və Belarus Respublikalarının sənaye və kənd təsərrüfatı sahələrində

mövcud iqtisadi potensialın və xarici ticarət əlaqələrin ölkələrarası iqtisadi münasibətlərin formalaşmasına təsir imkanlarını dəyərləndirməklə konkret təyinatla malik ikitərəfli əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinə istiqamətlənmiş tədbirlər paketini işləyib hazırlamaqdan;

- makrosəviyyədə kompleks texnoloji məhsullar bazarının dayanıqlı vəziyyəti və rəqabət-qabiliyyətinin təmin etmək məqsədi ilə onun idxaldan asılılığını aradan qaldırmaq və yüksək texnologiyaların tətbiqi əsasında istehsalın diversifikasiyasına nail olmaqdan;

- daxili və xarici bazarlarda yeni, kompleks texnoloji məhsulların irəlilədilməsi üçün birgə sənaye klasterlərinin yaratdığı potensial imkanlardan istifadə etməkdən;

- daxili və xarici bazarlara kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi ilə bağlı birgə sənaye klasterlərinin təşkilatı - iqtisadi mexanizmini müəyyənləşdirməkdən;

- birgə sənaye klasterlərinin infrastruktur kompleksini inkişaf etdirməkdən;

- respublikanın sənaye potensialını yüksəltməkdən ibarətdir.

Tədqiqatın nəticələrindən hər iki respublikanın dövlət idarəetmə orqanları kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi üzrə birgə sənaye klaster siyasətinin formalaşması və inkişafı üçün əsas istiqamətləri müəyyənləşdirən qanunvericilik, proqnoz və proqram xarakterli sənədlərin işlənilib hazırlanmasında, sosial-iqtisadi proseslərin təhlili və proqnozlaşdırılmasında, ali məktəblərdə "Logistika", "Marketing", "Bazar infrastrukturunu" və "Əmtəə bazarının proqnozlaşdırılması" kimi fənlərin tədrisi prosesində, eləcə də fundamental və tətbiqi xarakterli elmi-tədqiqat işlərində istifadə edə bilərlər.

SİFARİŞÇİ:

Elmin İnkişafı Fondu

Baş məsləhətçi

Daşdəmirova Xanım Faiq qızı

(imza)

" 12" yanvar 2022 - ci il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri

İmanov Telman İman oğlu

(imza)

" 12" yanvar 2022 - ci il

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU**

MÜQAVİLƏYƏ ƏLAVƏ

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondu
və Belarus Respublika Fundamental Tədqiqatlar Fondunun
qrantların verilməsi üzrə 2-ci Azərbaycan-Belarus birgə beynəlxalq
müsabiqəsinin (EIF-BGM-3-BRFTF-2+/2017) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə**

**ALINMIŞ ELMİ MƏHSUL HAQQINDA MƏLUMAT
(Qaydalar üzrə Əlavə 17)**

Layihənin adı: **Belarus və Azərbaycan Respublikalarının daxili bazarlarında kompleks texnoloji məhsulların irəlilədilməsi üçün birgə sənaye klasterlərinin formalaşdırılması**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **İmanov Telman İman oğlu**

Qrantın məbləği: **15 900 manat**

Layihənin nömrəsi: **EIF-BGM-3-BRFTF-2+/2017-15/15/5-M-06**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **25 dekabr 2020-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 yanvar 2021-ci il - 01 yanvar 2022-ci il**

1. Elmi əsərlər (sayı)

No	Tamlıq dərəcəsi Elmi məhsulun növü	Dərc olunmuş	Çapa qəbul olunmuş və ya çapda olan	Çapa göndərilmiş
1.	Monoqrafiyalar həmçinin, xaricdə çap olunmuş	“Innovativ iqtisadiyyatda məhsullar bazarının infrastruktur təminatı: inkluzin inkişafın struktur - analitik təhlili” (həmmüəllif T.V.Əhmədova).	Bakı: “Xəzər Universitetinin Nəşriyyatı” 2018.- 482 səh.	-
2.	Məqalələr			

həmçinin xarici nəşrlərdə			

3.	<p>Konfrans materiallarında məqalələr</p> <p>O cümlədən, beynəlxalq konfrans materiallarında</p>	<p><i>Çap edilmiş materiallar.</i></p> <p>1. Logistik fəaliyyətin iqtisadi artıma təsirinin qiymətləndirilməsi.</p> <p>“Azerbaijan in the international transport system” mövzusunda Beynəlxalq elmi-praktiki konfrans</p> <p>2. Система оценки и анализа кластера.</p> <p>“Инновационные технологии и актуальные вопросы послеуборочной доровотки плодоовощной продукции как рычаг повышения экономической эффективности” mövzusunda Beynəlxalq elmi-praktiki konfrans</p> <p>3. Конкурентоспособность и предпосылка создания промышленных кластеров.</p> <p>“Azərbaycanın qeyri-neft sektorunun inkişaf perspektivləri” mövzusunda elmi-praktiki konfrans.</p> <p>4. Sənaye klasterlərinin idarəedilməsinin təşkilati-iqtisadi mexanizmi.</p> <p>“Sənayenin müasir vəziyyəti və inkişaf problemləri: texnoparklar və sənaye məhələlərinin ölkənin iqtisadi inkişafına təsiri” mövzusunda elmi-praktiki konfrans</p> <p>.</p> <p>5. Совершенствование методов формирования промышленных кластеров.</p> <p>“Инновационные исследование как локомотив развития современной науки: от теоретический парадигмы к практике” mövzusunda keçirilən XXXII Beynəlxalq elmi-praktiki konfrans.</p> <p>eLIBRARY.RU.. / [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: http://conference-nicmisi.ru/innovatsionnye-issledovaniya-kak-lokomotiv-razvitiya-sovremennoj-nauki-ot-teoreticheskix-paradigm-k-praktike.html в Научной электронной библиотеке</p>	<p>Baku, Azərbaycan Baku Engineering University 02-05 October 2018</p> <p>Ukrayna Respublikası, Xerson şəhəri, Xerson Aqrar Universiteti 14-15 oktyabr 2019-cu il</p> <p>Sumqayıt şəhəri, Sumqayıt Dövlət Universiteti 25 - 26 aprel 2019 - cu il</p> <p>Bakı şəhəri, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti. 30 aprel 2019-cu il</p> <p>Moskva şəhəri, Beynəlxalq Strateji Tədqiqatlar İnstitutu, Elmi İnnovasiya Mərkəzi. 30 dekabr 2020-ci i</p>	
4.	Məruzələrin tezisləri			

	həmçinin, beynəlxalq tədbirlərin toplusunda			
5.	Digər (icmal, atlas, kataloq və s.)			

2. İxtira və patentlər (sayı)

No	Elmi məhsulun növü	Alınmış	Verilmiş	Ərizəsi verilmiş
1.	Patent, patent almaq üçün ərizə	-	-	-
2.	İxtira	-	-	-
3.	Səmərələşdirici təklif	-	-	-

3. Elmi tədbirlərdə məruzələr (sayı)

No	Tədbirin adı (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s.)	Tədbirin kateqoriyası (ölkədaxili, regional, beynəlxalq)	Məruzənin növü (plenar, dəvətli, şifahi, divar)	Sayı
1.	Layihə mövzusu üzrə aşağıdakı elmi məruzələr edilmişdir: 1."Ölkə iqtisadiyyatında birgə sənaye klasterlərinin formalaşması və inkişafının obyektiv zəruriliyi". Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində keçirilən dəyirmi masa;	Bakı şəhəri, 11.05.2018-ci il		
2.	2. "Təsərrüfat strukturlarının şaquli və üfüqi inteqrasiya əlaqələrinin diversifikasiyası" Bakı Dövlət Universitetində keçirilən seminar	Bakı şəhəri, 25.05.2018-ci il		
3.	"Qloballaşma şəraitində ölkə iqtisadiyyatında sənaye klasterlərinin formalaşması mexanizmi". Mingəcevir Dövlət Universitetində keçirilən beynəlxalq elmi-praktiki konfrans	Mingəcevir şəhəri, 21.09.2018-ci il - 01.017 2018		
4.	Layihə rəhbərinin Minsk şəhərinə ezamiyyəti. Birgə lahiyə iştirakçıları ilə Azərbaycan-Belarus Respublikaları arasında xarici-iqtisadi münasibətlərin effektivliyinin qiymətləndirilməsi ilə əlaqədar müzakirələr aparılmışdır.	Minsk şəhəri, 18.12.2018-22.12.2018 - cil		

5.	Education HUB” MMC-nin təşkil etdiyi “Gənclər üçün Sosial Sahibkarlıq Təhsili” beynəlxalq konfrans/seminar.	Bakı şəhəri, 09-10.2021-ci il		
----	---	----------------------------------	--	--

SİFARİŞÇİ:**Elmin İnkişafı Fondu****Baş məsləhətçi****Daşdəmirova Xanım Faiq qızı**

(imza)

“ 12” yanvar 2022-ci il

İCRAÇI:**Layihə rəhbəri****İmanov Telman İman oğlu**

(imza)

“ 12” yanvar 2022-ci il

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA ELMİN İNKİŞAFI FONDU

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondu
və Belarus Respublika Fundamental Tədqiqatlar Fondunun
qrantların verilməsi üzrə 2-ci Azərbaycan-Belarus birgə beynəlxalq
müsabiqəsinin (EIF-BGM-3-BRFTF-2+/2017) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə

YEKUN ELMİ-TEXNİKİ HESABAT

Layihənin adı: **Belarus və Azərbaycan Respublikalarının daxili bazarlarında kompleks texnoloji məhsulların irəlilədilməsi üçün birgə sənaye klasterlərinin formalaşdırılması**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **İmanov Telman İman oğlu**

Qrantın məbləği: **15 900 manat**

Layihənin nömrəsi: **EIF-BGM-3-BRFTF-2+/2017-15/15/5-M-06**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **25 dekabr 2020-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 yanvar 2021-ci il - 01 yanvar 2022-ci il**

Layihənin IV mərhələ üzrə (rüb) məbləği:

Hesabatda aşağıdakı məsələlər işıqlandırılmalıdır:

1	Layihənin həyata keçirilməsi üzrə yerinə yetirilmiş işlər, istifadə olunmuş üsul və yanaşmalar
	Layihənin yerinə yetirilməsi zamanı məntiqi ümumiləşdirmə, ekspert qiymətləndirməsi, induksiya, deduksiya, müqayisəli və sistemli təhlil metodlarından istifadə edilmişdir.
2	Layihənin həyata keçirilməsi üzrə planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi (faizlə qiymətləndirməli)
	100%
3	Hesabat dövründə alınmış elmi nəticələr (onların yenilik dərəcəsi, elmi və təcrübə əhəmiyyəti, nəticələrin istifadəsi və tətbiqi mümkün olan sahələr aydın şəkildə göstərilməlidir)
	Dünya təsərrüfat sisteminin müasir inkişafı səciyyəvi xüsusiyyəti iqtisadi sahədə qeyri müəyyənliyin güclənməsi, qlobal iqtisadi sistemin inkişafının tsikliyi və digər qanunauyğunluqları haqqında elmi ictimaiyyətin təsəvvürlərinin dəyişilməsi ilə xarakterizə olunur. İqtisadi konyukturada baş verən gözlənilməz dəyişikliklər, qloballaşan dünyada mövcud çağırış və təhlükələrə bütövlükdə hər bir ölkənin, hər bir təsərrüfat subyektinin tez və çevik reaksiya

verməsinə xüsusi tələb irəli sürür.

Rəqəmsal iqtisadi şəraitdə sosial-iqtisadi inkişafı xarakterizə edən mühüm cəhət industrial inkişaf mərhələsindən postindustrial mərhələsinə keçidlə səciyyələnir. Elmi-texniki dəyişikliklər, qloballaşma tək-cə dünya təsərrüfat sisteminə, ayrı-ayrı bazarlara, regional birliklərə deyil, eyni zamanda makroiqtisadi səviyyədə ölkə iqtisadiyyatında gedən proseslərdə aktiv təsir göstərir. Bu gün milli firma və şirkətlərin qlobal bazarlara köhnə, o qədərde yüksək rəqabət-qabiliyyətinə malik olmayan məhsullarla nüfuz etməsi real görünür və müair tələblərə cavab vermir. Qeyd edilən məsələnin həll edilməsi rəqabət mübarizəsi baxımından sinergetik effektivliyin əldə edilməsinə imkan verən istehsal və mübadilə sferasında qarşılıqlı fəaliyyətin təşkilatı-iqtisadi və texnoloji xarakterli yeni formalarının axtarılmasını tələb edir. Belə bir şəraitdə iqtisadi artımın təmin edilməsi, iqtisadi platformada baş verən dəyişikliklərə operativ reaksiya verən çevik biznes strukturların formalaşması və rəqabət-üstünlüklərinin yüksək səviyyədə təmin edilməsi olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ölkənin ixrac potensialının artırılması, onun rəqabətqabiliyyətinin yüksəldilməsi üçün ən mühüm istiqamətlərdən biri məhz milli çərçivədə ölkənin malik olduğu iqtisadi üstünlüklərlə dünya elm-texniki nailiyyətlərinin vəhdətini nəzərdə tutan milli iqtisadiyyatın innovativ inkişafı hesab edilir.

Innovativ inkişafın idarəedilməsi sahəsində beynəlxalq təcrübə göstərir ki, regional iqtisadiyyatın rəqabətqabiliyyətliliyinin təmin edilməsi məqsədi ilə qlobal iqtisadi sistemdə transaksion xərclərin azaldılması, təsərrüfat əlaqələrinin dayanıqlı inkişafı, bir-birini tamamlayan sahələrin təmin edilməsi, yeniliklərin yayılması və aktiv istifadə edilməsi üçün əlverişli iqtisadi mühitin formalaşması əsasında birgə sənaye klasterlərinin yaradılmasına istiqamətlənən elm, sənaye, iqtisadi və sosial siyasətin sintezi ilə bağlı obyektiv proseslər baş verir. Nəticədə istehsal amillərinin bütün formalarının sinergetik effektivliyinə və klasterlərin formalaşdığı ərazilərdə, regionlarda həyat keyfiyyətlərinin yüksəldilməsinə nail olunur.

Beləliklə, qlobal iqtisadiyyatda baş verən dəyişikliklərə, həmçinin beynəlxalq miqyasda rəqabət-üstünlüklərinin təmin edilməsi məqsədi ilə iqtisadiyyatın innovativ modelinin prioritet reallaşmasına adekvat olaraq milli iqtisadiyyatının təşkili forması kimi klasterlərin malik olduğu potensialın müəyyənləşdirilməsi və inkişaf istiqamətlərinin əsaslandırılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Təbii ki, informasiya iqtisadiyyatı şəraitində iqtisadi artımın təmin edilməsinin üsul və metodlarının yeni formalardan biri Belarus və Azərbaycan Respublikalarının daxili bazarlarında kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi üzrə birgə sənaye klasterləri əsasında ikitərəfli iqtisadi əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi hesab olunur. Bu tip klasterlərin yaradılması ilk növbədə hər iki respublika üçün aktual olmaqla yanaşı elmtutumlu və yüksək texnoloji sahələrin prioritet inkişafı əsasında milli iqtisadiyyatların modernləşdirilməsi kursu ilə bağlıdır. Həm Belarusiya, həm də Azərbaycan Respublikasının dövlət siyasətini və sosial - iqtisadi inkişaf perspektivlərini müəyyənləşdirən sənədlərdə birgə sənaye klasterlərinin formalaşmasına real imkan verən müəyyən qədər sənaye və elmi baza mövcuddur. Bütün bunlarla yanaşı aparılan tədqiqat çərçivəsində o da aşkar edilmişdir ki, klaster siyasətinin reallaşması zamanı klasterlərin yaradılması və fəaliyyətini dəqiq tənzimləyən qanunvercilik bazasının qeyri-təkmil olması, klaster təşəbbüslərinin dövlət tərəfindən dəstəklənməsi üçün işlək müdafiə sisteminin və bu tip klasterlərin inkişafı ilə bağlı praktik təcrübənin yetərli dərəcədə olmaması, peşəkar mütəxəssislərin çatışmaması və s. bu kimi bir çox maneələr mövcuddur.

Qeyd edilənlərin və aparılan tədqiqatların yekunu olaraq Belarus və Azərbaycan Respublikalarının daxili bazarlarında kompleks texnoloji məhsulların irəlilədilməsi üzrə birgə sənaye klasterləri əsasında ikitərəfli iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı üçün praktik xarakterli tövsiyələri aşağıdakı blok şəkilində ümumiləşdirmək mümkündür.

1. Birgə klasterlərin inkişafına dəstək verilməsi

Texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi ilə bağlı birgə sənaye klasterlərin inkişafı ilə əlaqədar hər iki respublikanın dövlət hakimiyyət və yerli icra orqanları tərəfindən reallaşdırılan əsas tədbirlər paketi aşağıdakı istiqamətləri özündə ehtiva etməlidir:

1. Texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi ilə bağlı birgə sənaye klasterlərin institusional inkişafına dəstək vermək, bu klasterlərin inkişafını nəzərdə tutan xüsusi təşkilatı formalaşdırmaq, eləcə də klasterlərin inkişafı ilə əlaqədar strateji planlaşdırma işlərini yerinə yetirmək, klaster iştirakçıları arasında səmərəli qarşılıqlı fəaliyyəti təmin etmək və əməkdaşlığı möhkəmləndirmək üçün onlarda motivasiya yaratmaq.

2. Birgə sənaye klaster iştirakçılarının rəqabətqabiliyyətinin möhkəmləndirilməsi məqsədini daşıyan layihələrin dəstəklənməsi mexanizmini inkişaf etdirmək və onların qarşılıqlı fəaliyyətinə köməklik göstərmək. Nəzərə almaq lazımdır ki, bu və ya digər layihələrə verilən dəstək bu layihələrin reallaşmasında iştirak edən müəssisələrin hər hansı bir klasterə mənsub olmasından asılı olmayaraq göstərilməlidir. Bu zaman müəssisələrin - klaster iştirakçılarının rəqabətqabiliyyətinin yüksəldilməsini və onların qarşılıqlı fəaliyyətinin iqtisadi səmərəliliyinin artırılmasını nəzərdə tutan layihələrin dəstək mexanizminə giriş imkanlarının əldə edilməsi klasterlərin inkişaf strategiyasının işlənib hazırlanması zamanı bir mənalı şəkildə diqqətdə saxlanılmalıdır. Birgə klaster layihələri qarşısında duran əsas vəzifələr aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:

- klaster iştirakçılarında idarəetmənin keyfiyyətini yüksəltmək;
- məhsulgöndərən müəssisələr tərəfindən göndərilən xammal, material və dəstləşdirici məmulatların rəqabətqabiliyyətini və keyfiyyətini yüksəltmək – subkontrakt mexnizmini inkişaf etdirmək;
- innovasiyanın stimullaşdırılması və texnologiyaların kommersiyalaşdırılması mexanizmini inkişaf etdirmək;
- elmi-tədqiqat institutları ilə müəssisələr arasında əməkdaşlıq münasibətlərini genişləndirmək;
- müəssisələr - klaster iştirakçıları tərəfindən istehsal edilən texnoloji məhsulların və göstərilən xidmətlərin bazara irəlilədilməsinə marketing dəstəyini göstərmək və birbaşa investisiyaları cəlb etmək.

3. Birgə sənaye klasterlərinin inkişafı üçün əlverişli iqtisadi mühitin formalaşdırılmasının təmin edilməsi:

- peşə təhsili sisteminin effektivliyini yüksəltmək;
- klaster iştirakçıları ilə təhsil müəssisələri arasında qarşılıqlı əməkdaşlığın inkişaf edirmək;
- mühəndis və nəqliyyat infrastrukturunu, mənzil tikintisini inkişaf etdirmək baxımından məqsədli investisiyaları həyata keçirmək;
- hər iki dövlətin mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq vergi güzəştlərini tətbiq etmək;
- inzibati maneələri aradan qaldırmaq.

Səlahiyyətlərin bölgüsü nöqtəyi-nəzərindən birgə klasterlərin inkişafına köməklik göstərəcək hər bir istiqaməti həm makro, həm də mikrosəviyyələrdə həyata keçirmək mümkündür. Belə ki, birgə klaster siyasətini effektiv formada reallaşdırmaq məqsədi ilə dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən metodiki, informasiya-analitik məsləhətlərin verilməsi və yerli icra orqanları, biznes assosiasiyaları tərəfindən isə marifləndimə tədbirlərinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

2. Təşkilatı baxımdan birgə sənaye klasterlərinin inkişaf etdirilməsi

Bu istiqamət çərçivəsində klaster iştirakçıları tərəfindən reallaşdırılan aşağıdakı tədbirlərə hər iki dövlətin hakimiyyət orqanlarının köməklik göstərilməsi nəzərdə tutulur:

1. Birgə sənaye klasterlərinin bütün iştirakçıların əlaqəli fəaliyyətini təmin edən müxtəlif təşkilatı-hüquqi formaya malik ixtisaslaşmış təşkilatın formalaşdırılması. Bu zaman formalaşdırılması nəzərdə tutulan təşkilatın yerinə yetirə biləcəyi funksiyalar yeni yaradılan və ya fəaliyyətdə olan təşkilatın üzərinə qoyula bilər.

2. Birgə sənaye klasterlərinin formalaşması və inkişafına imkan verən və maneə yaradan amillərin təhlili əsasında inkişaf strategiyası və onun reallaşması üçün tədbirlər planının işlənilməsi. Təbii ki, klasterlərin inkişafı üçün əlverişli mühitin formalaşması məqsədini daşıyan belə səpgili işlərin həyata keçirilməsi ilk növbədə klaster layihələri və tədbirlərinin işlənilməsi üçün hazırlanmasını özündə ehtiva edir.

3. Klaster iştirakçıları arasında effektiv qarşılıqlı informasiya fəaliyyətinin qurulması.

4. Birgə klaster iştirakçıları arasında əməkdaşlıq üçün motivasiya yaradan tədbirlərin (konfransların, seminarların, işçi qruplarının, təşkili, xüsusi internet resurslarının və elektron bazanın yaradılması) reallaşdırılması. Hər iki dövlətin icra hakimiyyət və yerli idarəetmə orqanları birgə klasterlərin formalaşması və inkişaf etdirilməsində təşəbbüskar kimi çıxış etməli, həmçinin təşkilatı baxımdan klasterlərin inkişaf etdirilməsinə ilə bağlı tədbirlərin reallaşdırılmasına tələb olunan həcmdə subsidiyaların ayırmalıdırlar. Bu zaman müvafiq fəaliyyətin maliyyələşdirilməsini kiçik və orta sahibkarlığın dövlət tərəfindən dəstəklənməsi tədbirləri çərçivəsində də reallaşdırmaq mümkündür.

3. Klaster iştirakçılarının rəqabətqabiliyyətinin yüksəldilməsinə və qarşılıqlı fəaliyyətlərinin effektivliyinin artırılmasına istiqamətlənmiş layihələrin reallaşdırılması

Qeyd edilən istiqamət çərçivəsində klaster iştirakçılarının rəqabətqabiliyyətinin yüksəldilməsinə və onların fəaliyyətinin səmərəliliyinə təsir göstərən, həmçinin klaster layihələrinin reallaşdırılması zamanı istifadə edilə bilən mexanizmin formalaşması və inkişafı nəzərdə tutulur. Özlüyündə klaster iştirakçıları, elm və təhsil müəssisələri arasında qarşılıqlı əməkdaşlıq münasibətlərini intensivləşdirmək məqsədi daşıyan bu mexanizm 5-10 müəssisə və təşkilatı kooperasiya layihələrinə cəlb etməklə aşağıdakı istiqamətlər üzrə inkişaf etdirilməlidir:

3.1. Müəssisələrdə idarəetmənin keyfiyyətinin yüksəldilməsi:

- klaster iştirakçılarına menecment sahəsində məsləhət xidmətinin göstərilməsi;
- klaster müəssisələrində yeni idarəetmə metodları və mexanizmləri ilə bağlı ən yaxşı praktiki təcrübəni aşkar etmək üçün sistemik tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- İSO 9000:2000 standartına, istehsalın təşkilinin sahə standartı və digər keyfiyyət standartlarına uyğun olaraq keyfiyyətin idarəedilməsi sisteminin tətbiqi və sertifikatlaşdırma köməklik göstərilməsi;
- ümumi və xüsusi istehsal gücləri mövcudluğu və istehsal müəssisələrinin tələbatları haqqında informasiyalara əsaslanmaqla subkontrakt müqavilələri üzrə sənaye xidmətinin göstərilməsi imkanları ilə bağlı məlumatları özündə ehtiva edən subkontrakt mexanizminin inkişaf etdirilməsi.

3.2. Birgə klaster iştirakçılarının xarici bazarlara çıxış imkanlarının yaradılması və

marketing fəaliyyəti sahəsində kollektiv layihələrin həyata keçirilməsi:

- xarici ölkələrdə sərgi-yarmarka tədbirlərində iştirak etmək məqsədi ilə yarmarka sahələrinin icarəsi üzrə kiçik biznes subyektlərinin çəkdiqləri xərclərin bir hissəsinin və texnoloji məhsulların xarici bazara irəlilədilməsi ilə əlaqədar marketing xərclərinin subsidiyalaşdırılması;

- hüquqi şəxslərin, ixrac üçün nəzərdə tutulan məhsullar üçün firmanın adının, əmtəlik nişanları ilə bağlı fərdləşdirmə vasitələrinin işlənilib hazırlanması üzrə xidmət haqlarının bir hissəsinin subsidiyalaşdırılması;

İxrac müəssisələri arasında kooperasiya əlaqələrinin gücləndirilməsi məqsədi ilə müəyyən edilmiş qaydalar çərçivəsində subsidiyaların verilməsi imkanlarını təyin edən meyarı kimi aşağıdakı bir çox əlamətlərin tələblərinə cavab verə bilən müəssisələrin ixrac konsorsiumuna mənsub olmasını müəyyənləşdirmək lazımdır.

- marketing tədqiqatlarının birgə maliyyələşdirilməsi;

- texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi ilə bağlı reklam fəaliyyətinin və ictimayətlə əlaqələr üzrə tədbirlərin birgə reallaşdırılması;

- klaster iştirakçıları tərəfindən istehsal edilən texnoloji məhsulların qeydiyyatı və əmtəlik markalarının bazara birgə irəlilədilməsi;

- xüsusi xassə və xüsusiyyətlərə malik texnoloji məhsulların yaranma yeri və mənşəyi haqqında məlumatların texnoloji məhsullar bazarının tədarükçülərinə verilməsi;

- ixrac konsorsium iştirakçılarının kapitallaşma və investisiya cəlbediciliyinin yüksəldilməsi məqsədi ilə pozitiv brendin bazar irəlilədilməsi və s.

Müstəqil istiqamət kimi miqyas effektivliyinin əldə edilməsi, xərclərin minimumlaşdırılması və reallaşdırılan layihələrin məhsuldarlığının yüksəldilməsi hesabına birgə işlənilib hazırlanan marketing layihələri nəzərdən keçirilə bilər. Birgə marketing layihələrinin reallaşdırılması hər iki respublikada investisiyaların cəlb edilməsi və texnoloji məhsulların bazar irəlilədilməsində, peşəkar işçi qüvvəsinin formalaşmasında optimal variant hesab olunur.

3.3.Elmi-tədqiqat və konstruktor işləmələri sahəsində klaster daxili kooperasiyanın inkişaf etdirilməsi, innovasiyaların stimullaşdırılması və texnologiyaların kommersiyalaşdırılması mexanizminin inkişaf etdirilməsi.

İnnovasiyanın inkişaf etdirilməsi sahəsində birgə sənaye klasterlərinin əsas prioritetləri aşağıdakılardan ibarətdir:

- klaster iştirakçıları, ali təhsil müəssisələri tərəfindən elmi-tədqiqat və təcrübə sınaq işlərinin birgə həyata keçirilməsi;

- ETKLİ maliyyələşdirilməsi və reallaşdırılması zamanı uzunmüddətli əməkdaşlıq çərçivəsində tədqiqat yönümlü proqramların işlənilib hazırlanmasına güməklik göstərilməsi;

- fərdi investorlar və vençur fondlarının maliyyə vəsaitləri hesabına yeni innovativ müəssisələrin yaradılmasına dəstək verilməsi;

- innovativ infrastruktur obyektləri, o cümlədən biznes inkubatorlar və texnikoparklar, texnologiyaların transferi və dizayn inkişaf mərkəzləri tərəfindən göstərilən xidmətin keyfiyyətinin yüksəldilməsi;

- "texnoloji auditin" tətbiq mexanizmini inkişaf etdirməklə müəssisələrdə innovasiya proseslərinin sürətləndirilməsi;

- müəssisələrdə texnoloji məhsullar üzrə sənaye nümunələrinin yaradılması, intellektual fəaliyyətin nəticələrinin qeydiyyatı və hüquqi mühafizəsi ilə bağlı məsrəflərin bir hissəsinin subsidiyalaşdırılması və s.

4. Birgə sənaye klasterlərinin inkişafı üçün əlverişli mühitin formalaşdırılması

4.1. Peşə və fasiləsiz təhsil sisteminin effektivliyinin yüksəldilməsi.

Klaster iştirakçıları ilə təhsil müəssisələri arasında əməkdaşlığın təmin edilməsini nəzərdə tutan fasiləsiz təhsil sistemini inkişaf etdirməklə klaster siyasətinin əsas məqsədi:

- klaster iştirakçılarının yüksək ixtisaslı insan resurslarına tələbini proqnozlaşdırmaq və planlaşdırmaq, mütəxəssis hazırlığı sahəsində dövlət proqramlarının işlənilib hazırlanmasında iştirak etmək;
- əsas və əlavə təhsil proqramlarını birgə işləyib hazırlamaq, klasterlərin inkişaf etdirilməsi baxımından təhsil proqramlarını akkreditasiyadan keçirmək və keyfiyyətini qiymətləndirmək;
- maddi - texniki, texnoloji və kadr təminatı baxımından təhsil proqramlarını birgə reallaşdırmaq;
- klaster müəssisələrində təcrübə keçmə və istehsal praktikasının təşkil etmək,

4.2. Klasterlərin inkişafı məqsədi ilə infrastruktur obyektini kimi sənaye və texnika parklarının yaradılması.

Sənaye parkları vahid operator tərəfindən idarə edilən, bir sıra böyük və kiçik istehsal sahələrinin effektiv fəaliyyəti üçün şərait yaradan daşınmaz obyektlər və infrastruktur kompleksi hesab edilir. Sənaye parkları tərəfindən göstərilən əsas xidmətlərə torpaq sahələrinin və ya binaların icarəyə verilməsi və ya satışı, həmçinin nəqliyyat, logistik və telekommunikasiya infrastrukturunu ilə təminat daxil edilir. Sənaye parklarının xidmətlərindən istifadə edilməsi tədavi xərclərin azaldır və investisiya layihələrinin reallaşması prosesini sürətləndirir. İstər Azərbaycan Respublikasında, istərsə də Belarus Respublikasında texnoloji məhsul istehsalını ilə məşğul olan sənaye parklarının yaradılması prosesinin məqsədyönlü müdafiə edilməsi birbaşa xarici investisiyaların həcmi artırılmasını, emal sənaye sahələrində kiçik və orta biznes subyektlərinin inkişaf tempinin yüksəlməsini təmin etməklə birgə klasterlərin inkişafına yardım göstərir.

Sənaye parklarından fərqli olaraq innovativ infrastruktur elementi kimi texnoparklar müəssisələrin - texnoparkların rezidentlərinin innovativ xarakterli fəaliyyətinə, eləcə də kiçik innovativ müəssisələrin inkişafını təmin edən, texnologiyaların effektiv transferinə köməklik göstərən xüsusi xidmətlərə sət tələblər irəli sürməsi ilə səciyyələnir. Səmərəli fəaliyyət göstərən texnoparklar birgə sənaye klasterlərinin inkişafı üçün mühüm innovativ infrastruktur rolunu oyanaya bilər.

Ali təhsil və elmi tədqiqat institutlarının bazasında yaradılması nəzərdə tutulan texnoparklar bütün infrastruktur elementlərini özündə ehtiva edən geniş əraziyə, texnopark rezidentlərinə yüksək informasiya - məsləhət və marketinq xidmətlərinin göstərilməsi imkanlarına malik olmalıdır. Qeyd edilməlidir ki, texnoparkların təşkilatı modelinin ölkə ərazisində geniş yayılması üçün heç bir məhdudiyyət yoxdur. Dünya praktikası göstərir ki, tərkibinə kommersiya təşkilatları, elm və təhsil müəssisələrinin, eləcə də yerli hakimiyyət orqanlarının nümayəndələrinin daxil olduğu texnoparklar müstəqil hüquqi şəxs olmaqla qoyulan, müəyyən edilən şərtlər çərçivəsində xüsusi mənfəətin artırılmasında maraqlıdırlar.

Azərbaycan Respublikasında texnoparkların yaradılması sahəsində təcrübənin az olmasına baxmayaraq onun təşkilatı strukturunu təşkil edən baza təhsil müəssisələrinin və ya ETİ-nin bu prosesə cəlb edilməsi məqsədəuyğun hesab edilir. Belə bir şəraitdə bazar münasibətləri sisteminin tələbləri əsasında yaradılan texnoparklar şəbəkəsinin yüksək inkişaf tempini təmin edən mexanizmin formalaşdırılması, eləcə də texnoparkların məhsuldar fəaliyyətinin yüksəldilməsi olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

4.3. Birgə sənaye klasterlərinin inkişafı baxımından mühəndis və nəqliyyat infrastrukturunun inkişaf etdirilməsində məqsədli investisiyaların həyata keçirilməsi.

Aydındır ki, mühəndis və nəqliyyat infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi bir çox hallarda birgə sənaye klasterlərinin inkişaf etdirilməsinin mühüm şərti hesab edilir.

Bununla əlaqədar olaraq birgə sənaye klasterlərinin işlənilib hazırlanan inkişaf proqramı (konsepsiya, strategiya) hər iki respublikanın sosial-iqtisadi inkişaf proqramı (konsepsiya, strategiya) ilə əlaqələndirilməlidir. Xüsusi və dövlət əməkdaşlıq münasibətlərinin mövcud

mexanizmindən istifadə etməklə birgə sənaye klasterlərinin infrastruktur baxımından inkişafını nəzərdə tutan layihə sənədlərinin işlənilib hazırlanması məhz özünü maliyyələşdirmə prinsipinə əsaslanmaqla müsabiqə yolu ilə cəlb edilən investisiya fondlarının vəsaitləri hesabına həyata keçirilir.

4.4. Birgə sənaye klasterləri üçün vergi tənzimlənməsi tədbirlərinin reallaşdırılması.

Mövcud vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq vergi dərəcələri xüsusi iqtisadi zonalarda fəaliyyət göstərən rezidentlərə münasibətdə bir qədər fərqli müstəvidə qurulmuşdur. Təbii ki, klasterlərin inkişaf etdirilməsi üçün effektiv maliyyə aləti hesab edilən bu və ya digər vergi güzəştləri birgə sənaye klasterləri iştirakçıları üçün də əlçatan olmalıdır.

4.5. İnzibati maneələrin aradan qaldırılması.

Birgə sənaye klasterlərinin mühüm inkişaf istiqamətlərindən biri klaster iştirakçıları tərəfindən yerli və respublika səviyyəsində inzibati maneələrin aşkar edilməsi və onların minimumlaşdırılması üzrə müvafiq tədbirlər paketinin işlənilib hazırlanması və reallaşdırılması hesab edilir. Belə tədbirlər ilk növbədə tezləşdirilmiş qaydada layihə sənədlərinin dövlət ekspertizasının aparılması və nəticələrin vaxtında alınmasından ibarətdir.

5. Texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi üzrə birgə sənaye klasterləri ilə bağlı siyasətinin həyata keçirilməsi üzrə tədbirlər sistemi

Birgə sənaye klaster siyasətinin reallaşması dövlət hakimiyyət orqanları, yerli icra strukturları, sahibkarlıq birliklərinin effektiv qarşılıqlı fəaliyyətinin təmin edilməsinə əsaslanır. Klasterlərin formalaşması və inkişaf strategiyasının işlənilib hazırlanması, klaster təşəbbüslərinə fundamental maliyyə yardımlarının göstərilməsi hər iki respublikanın dövlət hakimiyyət və yerli icra orqanları tərəfindən həyata keçirilməlidir. Makrosəviyyədə reallaşdırılan birgə sənaye klasterlərinin inkişaf strategiyasının işlənilib hazırlanması nəticəsində regional və milli strategiyalar və sosial-iqtisadi inkişaf proqramları, həmçinin kiçik və orta biznes subyektlərinə dəstək verilməsi, innovativ və texnoloji siyasət, təhsil, investisiyaların cəlb edilməsi və ixrac potensialının artırılması siyasəti ilə bağlı tədbirlərin reallaşdırılması çərçivəsində klasterlərin səmərəli inkişafı üçün imkanlar yaradılacaq. Bu zaman klaster siyasətinin həyata keçirilməsinin maliyyə təminatı mexanizmindən effektiv istifadə edilməsi üçün ilkin şərtlər formalaşdırılmalıdır. Bununla əlaqədar olaraq makroiqtisadi səviyyədə birgə sənaye klaster siyasətinin əsas istiqamətlərinə klasterlərin inkişafının maliyyə təminatı mexanizminin, eləcə də onların inkişafını təmin edən metodiki, informasiya - məsləhət və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi aid edilir.

5.1. Makrosəviyyədə birgə sənaye klasterlərinin maliyyə təminatı mexanizminin təkmilləşdirilməsi

Hal-hazırda klaster iştirakçılarının rəqabətqabiliyyətliliyini yüksəltməklə büdcə vəsaitləri hesabına investisiya layihələrinin, eləcə də respublika büdcəsindən əlavə vəsait xərcləmədən klaster siyasətinin inkişafını nəzərdə tutan layihələrin reallaşdırılmasına imkan verən bir sıra mexanizmlər formalaşmaq üzrədir. Belə mexanizmlərdən biri də birgə sənaye klasterlərinin investisiyalaşdırılması və inkişafı üzrə tədbirlər paketinin reallaşmasını nəzərdə tutan kiçik və orta biznes subyektlərinə dövlət himayəsi çərçivəsində müsabiqə əsaslı subsidiyaların verilməsi hesab edilir. Bu tip subsidiyalardan birgə sənaye klasterlərinin iştirakçılarının da yararlanması məqsədəuyğun olardı. O da qeyd edilməlidir ki, bu mexanizm keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, subkontrakt mexanizminin inkişafına, məhsulgöndərən müəssisələrdə material resurslarının keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına, marketinq tədbirlərinin həyata keçirilməsinə, kiçik müəssisələrin xarici bazarlara çıxış imkanlarının genişləndirilməsinə, innovasiya fəaliyyətinin stimullaşdırılmasına, texnoloji yeniliklərin kommersiyalaşdırılması mexanizminin inkişafına köməklik göstərə bilər. Birgə sənaye klasterlərinin inkişafı çərçivəsində elmi tədqiqat avadanlıqlarından kollektiv

istifadə məqsədli mərkəzlərin maliyyə təminatının yaxşılaşdırılması, təcrübə - texnoloji və təcrübə - konstruktor işləmələrinin yerinə yetirilməsi imkanlarından istifadə olunması daha yaxşı olardı. Bundan başqa, elmi-texniki sferada kiçik müəssisələrin inkişafına dəstək fondunun mövcud imkanlarından da istifadə edilməsi çox yaxşı nəticələr verə bilər.

5.2. Klaster siyasətinin reallaşmasının metodiki, informasiya - məsləhət və təhsil təminatı

Hər iki ölkənin İqtisadiyyat Nazirlikləri tərəfindən həyata keçirilən klaster siyasətinin reallaşmasının metodiki, informasiya - məsləhət və təhsil təminatı əsasən aşağıdakı istiqamətləri özündə ehtiva edir:

1. Birgə sənaye klasterlərinin inkişafının strateji palanlaşdırılmasına ümumi yanaşma əsasında metodiki materialların hazırlanması. İnnovativ təşəbbüslərə söykənən pilot layihə kimi sənaye – istehsal zonaları və sənaye parklarının bazasında formalaşan birgə sənaye klasterlərinin inkişafı nəzərdə tutulur.

2. Müxtlif istiqamətlər üzrə birgə sənaye klasterlərinin inkişafı ilə əlaqədar metodiki materialların hazırlanması:

- qeyri maliyyə institutları sisteminin edilməsi (sənaye parkları, enerji təchizatı və dizayn mərkəzlərinin inkişafı, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin infrastruktur obyektlərinin təşkili və s.) inkişaf etdirilməsi;

- sahibkarlıq subyektlərinə subsidiyaların verilməsi mexanizminin formalaşdırılması, müəssisələrin, təhsil və elmi təşkilatların texnoloji məhsulların istehsalı və bazara irəlilədilməsi üzrə kooperasiya xarakterli layihələrin işlənilməsi.

3. Makroiqtisadi və mezosəviyyələrdə birgə sənaye klaster siyasətinin işlənilməsi məsələləri üzrə xüsusi təhsil proqramlarının həyata keçirilməsi, eləcə də klaster təşəbbüsünün reallaşdırılması. Tədris-metodiki materialların hazırlanması, yeni təlim formalarının və tədris proseslərinin təşkili zamanı klaster siyasətinin reallaşma istiqamətləri üzrə tipik təlim - hazırlıq proqramlarının formalaşdırılması daha məqsədəuyğun hesab edilir. Belə təlim-təhsil proqramlarının yaradılmasında əsas məqsəd klaster siyasəti qarşısında duran mühüm strateji hədəflərə nail olunması üçün lazım olan geniş miqyaslı, öz prinsiplərinə görə yeganə hesab edilən bilik, bacarıq və vərdişlərin ötürülməsi sisteminin yaradılmasından ibarətdir. Bu sistem ilk növbədə texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi ilə bağlı birgə sənaye klasterləri üzrə təşkilatçıların, ekspertlərin, və digər layihə iştirakçılarının hərtərəfli hazırlıq keçmələrinə imkan verir.

4. Xarici investisiyaların cəlb edilməsi baxımından birgə sənaye klasterlərinin brendinin bazara irəlilədilməsinə informasiya dəstəyinin göstərilməsi, həmçinin birgə sənaye klasterləri tərəfindən istehsal edilən texnoloji məhsulların təkcə Azərbaycan və Belarus Respublikasının daxili bazarlarında deyil, eyni zamanda digər ölkələrə ixracatında yardım edilməsi.

5. Birgə sənaye klasterlərinin inkişaf etdirilməsi sahəsində monitorinq mexanizminin formalaşdırılması, nümunəvi təcrübənin aşkar edilməsi və yayılması.

Monitorinqin təşkili və aparılması hər iki ölkədə və informasiya resurslarının formalaşması (statistik işləmələr) ilə bağlı proqram çərçivəsində həyata keçirilir. Hər iki ölkədə iqtisadiyyatın bu və ya digər sahəsinə cavabdeh olan nazirliklər birgə sənaye klasterləri ilə bağlı olan layihələrin reallaşdırılması sahəsində mövcud təcrübəni, ən yaxşı nümunələri və inkişaf etmiş birgə klasterlər haqqında formalaşan məlumatlar bazasını təhlil etməklə sistemə uyğun işlər yerinə yetirirlər. Nəticə ehtibarlı ilə İqtisadi İnkişaf Nazirlikləri yanında texnoloji məhsul istehsalında maraqlı tərəflərin nümayəndələrinin iştirakı ilə klaster siyasətinin işlənilməsi və hazırlanması ilə bağlı işçi qrupunun formalaşdırılmasına ehtiyac duyulur. Formalaşdırılacaq işçi qrupu klaster yanaşma əsasında sahə və sektor xarakterli inkişaf strategiyalarının inteqrativ formada işlənilməsi və reallaşdırılmasını həyata keçirəcəkdir.

3. Klaster siyasətinin qeyri effektiv reallaşdırılmasının nəticəsi olaraq risk amili ilə bağlı

xəbərdaredici tədbirlərin görülməsi:

- büdcə vəsaitləri hesabına klaster siyasətinin ilə əlaqəli tədbirlərin maliyyələşmə prioritetlərinin düzgün seçilməməsi nəticəsində əmələ gələn risklər;
- hər iki ölkə səviyyəsində klaster layihələrinin reallaşması zamanı icra edilən bütün fəaliyyət növlərinin tələb olunan səviyyədə və dərəcədə koordinasiya edilməməsindən yaranan risklər;
- klaster layihələrinin reallaşdırılmasında icra və yerli hakimiyyət orqanlarının çox aşağı səviyyədə iştirakı;
- birgə sənaye klaster siyasətinin reallaşdırılması sahəsində monitorinin səmərəsiz təşkilindən yaranan risklər və s.

Klaster siyasətinin qeyri effektiv reallaşdırılmasının nəticəsi olaraq risk amili ilə bağlı xəbərdaredici tədbirlərin görülməsinin əsas istiqamətlərinə aşağıdakılar aid edilir:

1. Klaster layihələrinin, bütövlükdə klaster tədbirlərinin və siyasətinin effektivliyini və məhsuldarlığını qiymətləndirmək üçün dəqiq meyarlar sistemi işlənib hazırlanmadır.
2. Klaster layihələrinin maliyyələşdirilməsi zamanı layihə və nəticəyönümlü yanaşmalardan istifadə olunmalıdır.
3. Klaster layihələrinin reallaşdırılması zamanı müsabiqə və rəqabət mexanizmi tətbiq edilməlidir.
4. Klaster layihələrinin maliyyələşdirilməsinin mühüm şərti kimi xüsusi və dövlət əməkdaşlıq münasibətləri mexanizmindən, eləcə də icra hakimiyyəti orqanlarının, biznes assosiasiyalarının təklif etdiyi maliyyə vəsaitlərindən istifadə olunmalıdır.
5. Klaster siyasətinin ilə bağlı məsələlər üzrə dövlət təşkilatının əməkdaşları üçün xüsusi təhsil proqramlarının təşkili.
6. İnkişaf etmiş ölkələrin xarici təcrübəsindən effektiv istifadə.
7. Klaster layihələrinə dəstək məqsədi daşıyan mexanizmlərdən istifadənin çevik xarakterə malik olması.

6. Klaster siyasətinin səmərəliliyini müəyyənləşdirən keyfiyyət göstəricilər sistemi:

Birgə sənaye klasterlərinin effektiv inkişaf etdirilməsi və klasterlərin rəqabətqabiliyyətinin yüksəldilməsinə yönəlik layihələrin səmərəliliyinin təmin edilməsi üçün əlverişli şəraitin formalaşması ilə bağlı konkret vəzifələrin yerinə yetirilməsi dərəcəsini əks etdirən aşağıdakı əsas göstəricilərdən istifadə olunması məqsədemüvafiqdir:

- büdcə vəsaitləri hesabına birgə sənaye klasterlərinin təşkilatı baxımdan inkişafına köməklik göstərən müəssisə və təşkilatların payı;
- birgə sənaye klasterlərini formalaşdıran müəssisələrdə əmək məhsuldarlığının yüksəldilməsi tempi;
- birgə sənaye klasterlərini formalaşdıran müəssisələrdə investisiyaların, o cümlədən birbaşa investisiyaların həcmnin artım tempi;
- birgə sənaye klasterlərinin iştirakçıları tərəfindən istifadə olunan texnoloji avadanlıqların yenilik dərəcəsi;
- birgə sənaye klasterlərində istehsal edilən və satılan texnoloji məhsulların strukturu və həcmi;
- ixrac edilən satılan texnoloji məhsulların strukturu və həcmi;
- yeni texnoloji məhsulların mənimsənilməsi müddəti;
- məhsulgöndərənlərin rəqabətqabiliyyətlilik səviyyəsi və məhsulgöndərmə intizamı;
- tədarükət təşkilatları tərəfindən göndərilən material resurslarının keyfiyyəti və texnoloji səviyyəsi və s.

4 Layihə üzrə **elmi nəşrlər** (elmi jurnallarda məqalələr, monoqrafiyalar, icmaller, konfrans materiallarında

	məqalələr, tezislər) (dərc olunmuş, çapa qəbul olunmuş və çapa göndərilmişləri ayrılıqda qeyd etməklə, uyğun məlumat - jurnalın adı, nömrəsi, cildi, səhifələri, nəşriyyat, indeksi, İmpact Factor, həmmüəlliflər və s. bunun kimi məlumatlar - ciddi şəkildə dəqiq olaraq göstərməlidir) <i>(surətlərini kağız üzərində və CD şəklinə əlavə etməli!)</i>
	Nəşr edilməmişdir
5	İxtira və patentlər, səmərələşdirici təkliflər
	Kompleks texnoloji məhsulların bazara irəlilədilməsi üzrə Belarus-Azərbaycan birgə sənaye klasterləri əsasında ikitərəfli iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı üçün praktiki xarakterli tövsiyələr işlənilmişdir
6	Layihə üzrə ezamiyyətlər (ezamiyyə baş tutmuş təşkilatın adı, şəhər və ölkə, ezamiyyə tarixləri, həmçinin ezamiyyə vaxtı baş tutmuş müzakirələr, görüşlər, seminarlarda çıxışlar və s. dəqiq göstərməlidir)
	2021- ci ildə yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulan dördüncü mərhələ üçün nəzərdə tutulmamışdır
7	Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak (əgər varsa)
	Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak edilməsinə ehtiyac yaranmamışdır
8	Layihə üzrə digər tədbirlərdə iştirak <i>(burada doldurmalı)</i> Olmamışdır
9	Layihə mövzusu üzrə elmi məruzələr (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s. çıxışlar) (məlumat tam şəkildə göstərməlidir: a) məruzənin növü: plenar , dəvətli, şifahi və ya divar məruzəsi; b) tədbirin kateqoriyası: ölkədaxili, regional, beynəlxalq) <i>(burada doldurmalı)</i> “Education HUB” MMC-nin təşkil etdiyi “Gənclər üçün Sosial Sahibkarlıq Təhsili” beynəlxalq konfrans/seminar. Bakı. 09-10.2021
10	Layihə üzrə əldə olunmuş cihaz, avadanlıq və qurğular, mal və materiallar, komplektləşdirmə məmulatları Layihə üzrə bu mərhələdə heç bir cihaz, avadanlıq və qurğular, eləcə də mal və materiallar əldə edilməmişdir
11	Yerli həmkarlarla əlaqələr Bu sahədə elmi - tədqiqat işləri yerinə yetirən AMEA-nın İqtisadiyyat İnstitutu və İqtisadiyyat Nazirliyinin İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunun tədqiqatçı alimləri, həmçinin Sumqayıt şəhərində texnoloji məhsul istehsal edən sənaye parkları ilə əlaqələr yaradılmışdır.
12	Xarici həmkarlarla əlaqələr Layihə mövzusu üzrə Belarus Dövlət İqtisad Universitetinin “Marketinq” kafedrasının əməkdaşları ilə elmi məqalələrin hazırlanması və dərc olunması ilə bağlı əlaqələr qurulmuşdur
13	Layihə mövzusu üzrə kadr hazırlığı (əgər varsa) Aparılmamışdır
14	Sərgilərdə iştirak (əgər baş tutubsa) Mövcud şəraitlə əlaqədar olmamışdır
15	Təcrübəartırmada iştirak və təcrübə mübadiləsi (əgər baş tutubsa) Bu mərhələdə təcrübə artırmada iştirak və təcrübə mübadiləsi həyata keçirilməmişdir
16	Layihə mövzusu ilə bağlı elmi-kütləvi nəşrlər, kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar, yeni yaradılmış internet səhifələri və s. (məlumatı tam şəkildə göstərməlidir) Zəngəzur dəhlisi: imkanlar və perspektivlər. ARB 24 televiziya kanalı. https://m.youtube.com/watch?v=JhlpCvq2O14&feat_ure=share

SİFARİŞÇİ:

Elmin İnkişafı Fondu

Baş məsləhətçi

Daşdəmirova Xanım Faiq qızı

(imza)

“ 12” yanvar 2022- ci il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri

İmanov Telman İman oğlu

(imza)

“ 12”yanvar 2022-ci il